

Književna poročila

Andrej Rapè, Mladini. IV. zvezek s 14 slikami. Izdalo in založilo „Društvo za zgradbo Učiteljskega konvikta v Ljubljani, 1915: 8°. 94 str. Cena 1 K. — V. zvezek. Z 2 slikama. 1915. 8°. 88 str. Cena 1 K.

O naši mladinski literaturi se je že mnogo pisalo in precej jadikovalo, pogosto se je kazalo v tem oziru na Nemce. Toda kljub vsemu temu se ni izpremenilo ničesar. Dobre volje je obilo, kakovost srednja.

Četrty zvezek nadaljuje serijo Rapetovih mladinskih spisov in obsega 12 krajših črtic raznolike vsebine. Truda, kakor tudi zmožnosti se pisatelju ne da odrekati. Lotil se je motivov, ki so z mladino v najrazličnejših stikih — od preproste ubranostne slike pa do epično izražene morale. V realističnem opisovanju stoji pisatelj na trdnih nogah; spretno izdela značaj in prav napeto pričakujemo posledic. Toda, ko bi moral zadeti v črno, opeša: značaj se razblini, lirični momenti preobvladajo; dobro naložena glavica se izgubi brez obresti. Zelo moti tudi večno umešavanje pisateljeve osebe; s tem je zlasti v realističnih prizorih nekako presekana nit dejanja, na katero osredotoči mladi bralec vse svoje misli. Vobče je prav mnogokrat v kvar tudi tehnika: stranske scene, epizode so razpletene preveč v širjavo, mesto enotnosti in koncentriranja glavne misli. Pogosto se opazi neekonomična razdelitev; začetek je preobširno zasnovan napram kratki sredini in naglemu koncu. Pripovedovanje je lepo in dokaj gladko. Veliko bi pridobile črtice, če bi se čitale v šoli ob navzočnosti učitelja, ki bi lahko marsikaj pojasnil.

Črtica „Mati“ je koncesija sedanjemu vojnemu času z motivom materinske ljubezni. Dogodba „V božični noči“ je lepa in ganljiva, toda vzbujati mladini sanje o ljudeh, ki podarijo kar celo hišo in še precejšnjo vsoto denarja samo zato, ker se kesajo svoje trdosrčnosti? Ideja „Pomladnega sla“ je krepko zagrabljena, dobro izpeljana. Črtica „Zaprta“ je realistično zasnovana in razpredena, a preveč moralizujuče zaključena. „Sanje naše babice“ imajo premalo okostja, da bi jih mogla občutiti otroška roka in zaznati otroško oko. Povest „V Kovskih vodah“ je med najboljšimi. „Lojzek“ je pošteno kaznovan, ker je kadil; mnogo zanimivejše pa so poteze njegovega očeta. „V majniškem jutru“ je napol slika, napol pravljica. „Prezgodaj“ je dospela lastovica in žalostno poginila. „Petje — zdravilo“ pa je skoro razprava in v umetniškem oziru slabo obdelana.

Peti zvezek obsega 10 črtic. V splošnem velja isto, kar o prejšnjem. V „Krivčevi izpovedi“ je lirično nahuknjena epika s tendenco. Stavki, kakor: „Temna noč. Tihi dihi sanj plavajo po nji ter objemljejo marsikatero dušo z rožastimi rokami, marsikatero tudi z obupom (str. 1.)“ so nerodni in motijo razumevanje in čustvovanje. V skici „Na semnju“ je dobro nakazan očetov barantajoči značaj, a zastoj pričakujemo barantanja. Značaj pade v vodo. Par resnih in šaljevih prizorov iz življenja nenavadnega, a prikupljivega dečka beremo v črtici „Ila se je skrila.“ Ker je lepo pripovedovana in ne pretirava, bo imela užitek od nje tudi odrasla mladina. „Na polju“ je pogovor z naravo, pticami, klasjem, ljudmi. Narava je slikana kot periferija človeškega središča. Preveč se povdarja namen, kar škodi poeziji. V „Počitnicah“ zasledujemo bolezen Gabrovega Iva in njene vzroke. Motiv „Ciganke“ je strašno obrabljen, toda spretno obdelan. Črtica

„Anica“ obsega samo dobroto. Kdo je glavna oseba v skici „Na jelena“, je težko spoznati. Dvomljivo je, ali lovec Ujšenski ali Rdeči Jaka, ki šekspirsko preobrača misli in besede, ali morda celo epizodna lisica in izgubljeni sinček Ujšenskega. „Tonček gre v šolo“ je epizoda z resnim naukom: ne drsaj se po cesti.

Oba zvezka sta mladini toplo priporočljiva in bosta učiteljstvu dobro služila.

Felician.

II. vjesnik Staroslavenske akademije u Krku za godinu 1913. — Nakladom Starosl. akademije. Tiskom „Kurykte“. U Krku 1914. V. 80. 79 str. 2 K.

Hrvatska glagolska knjiga. Napisao Rudolf Strohal. Troškom piščevim. U Zagrebu 1915. V. 80. 243 str. 5 K.

Obe knjigi se tičeta glagolice in slovanskega bogoslužja, zato poročam o obeh obenem. Staroslovanska akademija v Krku je izdala svoj drugi Vjesnik, ki ga je uredil marljivi prof. Nikola Žič. Na prvih straneh nam poroča urednik o članih omenjene akademije, ki jih je s častnimi in podpornimi vred 170, potem o odboru, sejah in zborovanjih. Nato sledé znanstvene razprave, članki in poročila. Ivan Milčetić, upokojeni profesor v Varaždinu, piše o veliki vlogi, ki jo igra otok Krk v glagoliškem slovstvu od najstarejših časov do naše dobe. Tu našteva razne napise, misale, brevijarje, odlomke, zbirke pridig, pravne spomenike itd. — Dr. Mate Tentor, gimn. prof. v Voloskem, razpravlja o najstarejšem hrvaškem brevijarju v glagolici, namreč o prvem vrbniškem brevijarju, ki je s konca 13. ali s početka 14. stoletja. Tentorjev opis ni nič drugega, nego obširen referat o monografiji češkega prof. dr.-ja J. Vajsa „Nejstarší breviář chrvatsko-hlaholský“ (V Praze, 1910). — V. Premuda, duhovnik na Vrhu pri mestu Krku, je priobčil besedilo neke velikonočne sekvencije, ki je parafraza znane latinske „Victimae paschalis“ iz 11. stoletja, ter dodal opazke o jeziku in važnosti te pesni. — Anton Mrakovčić, Krčan, ki študira v Pragi slavistiko, piše o „Salamonovem slovu“, to je zvezda s petimi žarki, ki igra veliko vlogo v praznoverstvu in o „knjigi lečbe“. — Nato sledi referat Nikole Milčetića in Jerka Grškovića o Jagićevem spisu „Tomko Marnavić als Fälscher des angeblich im J. 1222 geschriebenen glagolitischen Psalters“ (Arhiv f. slav. Philologie*, 1911, str. 111 in sled.). Na podlagi filoloških dokazov (iz pravopisa, slovniških napak, slovarskih posebnosti in iz vira) in zgodovinskih argumentov (iz označbe časa in raznih okolščin) je zdaj gotovo, da je škof Marnavić v 17. stoletju falzificiral omenjeni psalter, in to iz rodoljubnih nagibov. — Dr. M. Tentor referira o Vajsovem „Rimsko-slověnskem vesperalu“ (V Krku*, 1907) in očita Vajsu nekatere nedoslednosti v objavi teksta. — J. Gršković polemizira z V. Premudo glede na pomen besed „zlato krav“ in glede na vrednost Strohalove izdaje Stasićeve „notarske knjige“. — Naposled naj se še omenijo štirje spiski Ivana Koštićala: Glagolica pri Slovencih, Glag. listine iz Istre, Čakavska „Dukovna bramba“ iz Baščanske Drage in Matice v Krkavčah pri Kopru. — Škoda, da drugi Vjesnik toliko zaostaja za prvim, kar se tiče obsega knjige in originalnosti prispevkov. Upajmo, da bo tretji letnik obsežnejši in da prinese več izvornih sestavkov.

Rudolf Strohal, upokojen gimnaz. ravnatelj v Zagrebu, je že znan po svojih monografijah o glagol.-hrvaškem slovstvu. Letos je izdal na svoje stroške zgoraj navedeno knjigo, ki hoče podati pregled vsega, kar se je na tem polju nabralo. Prva poglavja govore o slovanskem bogoslužju pri Hrvatih, o življenju in izobraženosti popov-glagolašev in pa o jeziku, pisavi in pravopisju. Snov je razdelil Strohal tako-le: 1. v cerkvene knjige (misali, brevirji, psalterji, apostolarji, evange-